

UN ARTICLE CENSURAT EL 2007 VEU LA LLUM SET ANYS MÉS TARD

David Moré Aguirre (Tossa,1974) és llicenciat en Història a la Universitat de Girona el 1997, màster en gestió d'organitzacions i projectes culturals per la UDG el 2003, màster de recerca històrica per la UDG el 2011. Arxiver municipal de Tossa de Mar des de l'any 2000. Autor de diverses monografies i nombrosos articles sobre història local tossenca, història social, genealogia i arxivística. Estudiós dels fars, els senyals marítims i els faroners a Espanya (s. XIX-XX) i la seva història social. Investigador del Centre d'Estudis Selvatans. Besnét, net i nebot de faroners.

Aquest article, que no va veure la llum a l'Arjau el 2007, surt ara arran d'una conversa privada entre David Moré i el que signa. Qui signa creu que és un article ben raonat, respectuós i que dona una opinió personal sobre un fet tan considerat com el patrimoni local, tan maltractat sovint i encara, depenent dels vents (llegeixi's persones) que bufen a les institucions. Cal, doncs, donar a conèixer, per a la petita història local (la que hem de defensar i no obviar) aquells fets o escrits que es varen voler amagar en el seu moment.

La casa del faroner també era patrimoni guixolenc!

El tema del número 55 de l'Arjau portava per títol "El turó dels Guixols i el port, patrimoni a recuperar". Una frase de la pàgina 32 m'ha esperonat a fer les reflexions que nodreixen el present article, que en cap cas vol ser un motiu de polèmica, sinó un element de reflexió i anàlisi entorn del que és patrimoni i del que no ho és, i que permeti en la mesura del possible redreçar el que crec ser un oblit, a favor del qual voldria fer un prec amb la millor de les intencions i sense ferir cap mena de susceptibilitat.

La frase esmentada deia en relació a l'antic llatzeret: "El 1884 s'acordà habilitar-lo com a hospital per a colèrics. Al costat mateix, s'hi construí una edificació moderna per al faroner, que, juntament amb l'edifici del Club Nàutic trencà l'harmonia existent entre la gràcil caseta del Salvament (mòdul del Museu d'Història), la resta de testimonis històrics i la natura". És clar, que la utilització de l'adverbi 'juntament' suposa l'equiparació de l'edifici del Club Nàutic amb el recentment enderrocat habitatge del faroner. No puc estar-hi d'acord. És cert que sobre gustos no hi ha res escrit, i que els immobles sempre poden ser objecte de crítica arquitectònica, i el seu emplaçament motiu de debat urbanístic. No hi ha dubte que determinades sensibilitats urbanístiques canvien amb els temps, i allò que en un moment donat és acceptat, anys més tard genera consens en contra, com el cas de l'edifici del Club Nàutic, en relació a la idoneïtat del qual trenta anys després sembla que tothom ha donat la raó a Lluís Esteve, que llavors va tenir escàs recolzament.

És una opinió personal, però penso que amb el recent enderroc de la casa del faroner s'ha comès un greu error comparable, ni que sigui a l'inrevés, amb la construcció d'aquest polèmic Club Nàutic. Penso que ni de bon tros, un i altre immoble tenen res a veure, i només cal analitzar els elements patrimonials que el Club Nàutic va fer desaparèixer, i el solar pràcticament ras sobre el qual es va aixecar l'habitatge del faroner. Crec, que emposos per un excés de zel, diguem-ne conservacionista envers el turó dels Guixols, s'ha optat per una decisió plenament legítima, però al meu entendre, errònia; en la

mesura que no es tracta de la simple demolició d'un habitatge, l'estètica del qual podia agradar més o menys, certament. El que s'ha enderrocat era la casa del faroner, un immoble darrere el qual hi ha l'ampli món dels fars i dels senyals marítims, que altres municipis d'arreu sí aprecien i darrerament vénen posant en valor. Tanmateix, a Sant Feliu sembla que els senyals marítims no han estat valorats com a patrimoni ganxó que són encara avui, malgrat aquesta destrucció.

Què en diríem el 2007 si vint o trenta anys enrere l'ajuntament d'aleshores hagués enderrocat la caseta de Salvament? Què seria avui aquest espai tan dignament obert als ciutadans, exemple de recuperació patrimonial, si una decisió política o tècnica del passat hagués optat 'per retornar la fesomia original' a l'espai? És cert que l'estètica d'un i l'altre edifici tenien poc a veure, i podríem convenir a dir que la casa del faroner de 'gràcil' en tenia més aviat poc. Però en ambdós casos es tracta d'espais que mereixien el mateix reconeixement, perquè la raó de ser d'ambdós suposava una millora de les condicions de la navegació, i la seva existència contribuïa a salvar moltes vides, com tradicionalment ha reconegut tota la gent de la mar. Però encara més. Els senyals marítims, avui, continuen funcionant. Sí! Per desconeixement s'ha generalitzat un error que porta molta gent a pensar que avui els fars ja no funcionen. I això no és així, malgrat els molts avenços tècnics i tecnològics que han portat a profundes transformacions dels fars i dels faroners com a professió. Uns i altres continuen funcionant i existint, per bé que de manera ben diferent a la del passat. La millor prova que els senyals marítims continuen essent ben necessaris, és que l'estiu passat (any 2006) s'ha instal·lat un nou abalisament al passeig, que dona més i millor cobertura a l'entrada de les embarcacions al port ganxó.

La primera senyalització marítima del port de Sant Feliu va quedar instal·lada el 29 de maig de 1907, ara fa just un segle. Era un llum verd situat a l'extrem del mur d'abric del port. A mida que el port s'anava construint, els llums anaven canviant d'ubicació, i finalment s'hi van col·locar uns llums d'enfilació que funcionaven amb petroli. El maig de 1924 els senyals es van electrificar i el servei es va dotar d'un tècnic amb

DAVID PARIS CERVERA

La casa el 1973.

residència. El faroner vivia en una petita casa al moll fins que els bombardejos de l'aviació franquista durant la Guerra Civil la van destruir i llavors va haver d'anar a viure a un pis de lloguer de la ciutat. El 1940 es va plantejar la possibilitat d'habilitar la caseta de Salvament, però després d'una demora en el projecte, l'Ajuntament ganxó en sessió del 30 d'abril de 1948 va aprovar la cessió gratuïta a l'Estat d'un solar per construir un immoble on hi havia una sala de màquines i d'aparells tècnics, i l'habitatge dels faroners, on aquests han viscut des de 1950 fins a les darreries de 2006. L'origen d'aquest edifici també té, doncs, molt a veure amb aquest exercici de memòria històrica que des de fa uns anys s'està fent a la ciutat. Durant aquest període s'han succeït diversos faroners, essent David Paris Brugués amb 33 anys de servei, el tècnic que més anys hi ha residit. Entre 1981 i 1986 el servei va quedar agregat al far de Tossa, i des d'aquella data i fins al 2006 el tècnic resident ha estat José María Serrano.

Retornant a l'arrel del que motiva el present article, lamento veure que un excés de zel envers un patrimoni ha portat a menystenir-ne un altre. I això em porta a relliscar pel pendent de la teorització sobre el què és patrimoni i el que no. I aquí és on vull creure que el desconeixement ha guanyat a la premeditació, perquè si no és així la qüestió em sembla com a mínim preocupant, perquè estem anant a la base dels criteris que porten a fer unes determinades polítiques culturals. No és la meua intenció ferir ningú, però lamento avaluar aquesta decisió des d'un angle diferent del qual s'ha optat. Penso que de la mateixa manera que d'una forma excel·lent, brillant i sense paral·lelisme coneguts al país s'ha recuperat un petit espai com la caseta de Salvament; amb la caseta del faroner, s'hauria pogut fer el mateix procés de recuperació, bé és cert que amb uns altres continguts, tot posant en valor la singular senyalització marítima de la qual gaudeix des de fa un segle el port de Sant Feliu de Guixols, i per la qual institucions locals i ciutadans de fa un segle van lluitar de forma unànime. La proximitat d'ambdós edificis crec que hi ajudava, i potser l'opció de tancar el

recinte permetria tenir-lo molt més net del que lamentablement està, amb el benentès que, malauradament, l'incivisme d'uns pocs malmet els esforços de molts.

Els senyals marítims, sempre molt vinculats a la navegació, tenen en el cas ganxó una especial interrelació amb el port, i atès que l'Ajuntament està decidit a tirar endavant un interessant i ambiciós projecte de recuperació del patrimoni portuari amb la corresponent museïtzació, la qual cosa és —cal dir-ho— lloable i fins i tot envejable per part d'altres municipis; penso que s'ha desaprovechada una ocasió immillorable per, tot mantenint la casa del faroner, poder explicar els senyals marítims de Sant Feliu a la ciutadania, com una part més d'aquest tot que és el port guixolenc, i haver-lo integrat com una part més de l'envejable projecte museogràfic i museològic holístic que té la ciutat. Potser per això, encara sap més greu, perquè tenint una ruta tan ben traçada —a diferència d'altres— modestament crec que en aquest punt s'ha ensopegat.

David Moré Aguirre

Història resumida de l'enderroc de la caseta del faroner: Joan Serra, cap de conservació de l'Autoritat Portuària de Barcelona, demana llicència d'obres per enderrocar l'edificació al Passeig del Fortí, el 22 de novembre de 2006. Els arquitectes Mar Melchor Ventulà i Daniel Planella Oriol fan constar que assumiran la direcció facultativa de l'obra de "Projecte d'enderroc d'habitatge unifamiliar aïllat al Passeig del Fortí s/n. propietat de l'A.P. de Barcelona".

El 27 de novembre de 2006 es dona llicència d'enderroc firmada per Lluís López, arquitecte, i cap de l'àrea d'Urbanisme i Medi Ambient. "L'àrea d'Urbanisme, Obres i Medi Ambient amb antecedents: El POUM classifica el sòl com urbà i el qualifica de sistema portuari, parcs i jardins així mateix inclou els terrenys on s'ubica l'edifici a enderrocar dins la delimitació de la zona d'expectativa arqueològica on consten un gran nombre de sitges ibèriques i restes ceràmiques. L'enderroc és autoritzat tot tenint especial cura de deixar la fonamentació i no malmetre el sòl a una profunditat de 10 cms de la solera. S'informa favorablement".

(Segueix darrere)